

SUOMEN LUONNON PÄIVÄ

HARAKKASAARI/PETOLA

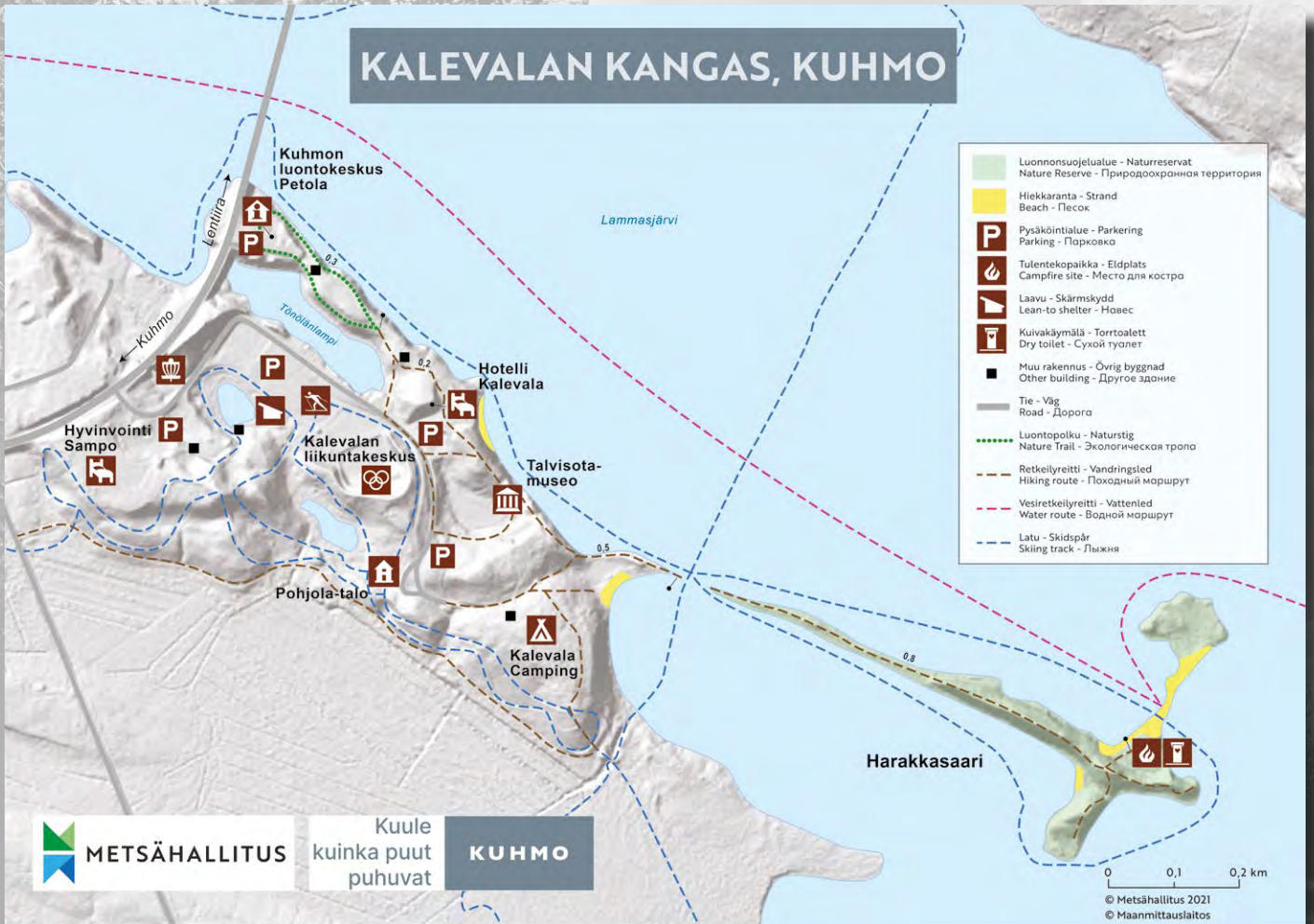

Elämää harjuilla ja hiekoilla - Harakkasaaren kertomuksia

SUOMEN LUONNON PÄIVÄ

HARAKKASAARI/PETOLA

Tervetuloa Harakkasaareen! Tämä tas-kuluontopolku antaa sinulle mielenkiintoista tietoa saaren ja Kuhmon historiasta. Kulje saarella kartan osoittamassa järjestyksessä ja pysähdy numeroituihin kohtiin.

SUOMEN LUONNON PÄIVÄ

HARAKKASAARI/PETOLA

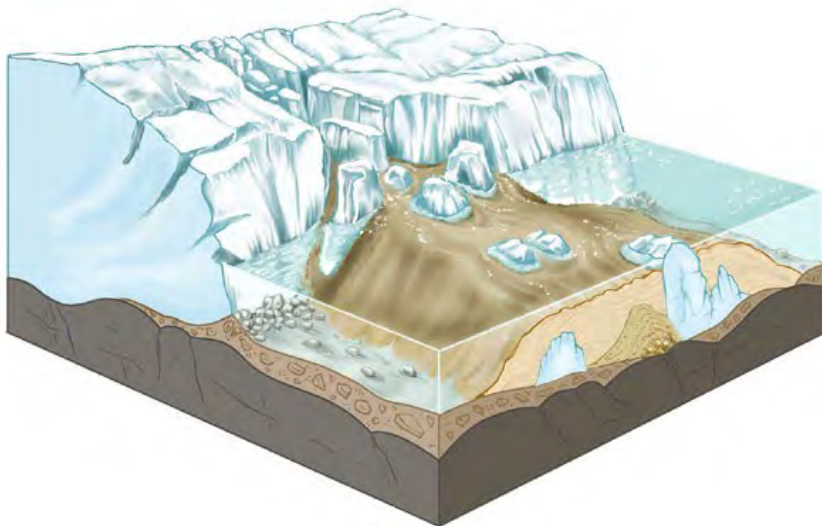
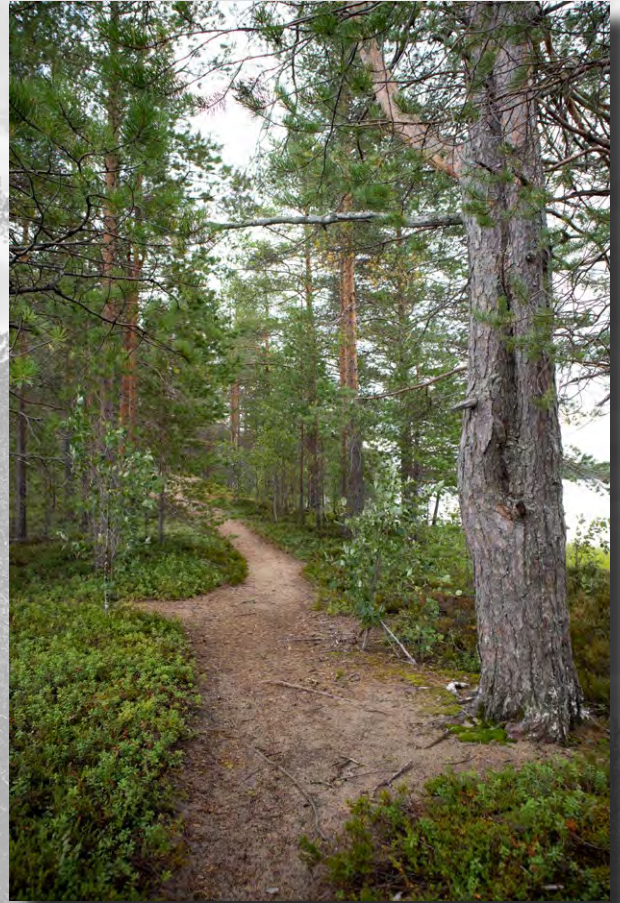

1

Minä olen Harakkasaari. En ole varma, minkä ikäinen tarkalleen olen, mutta syntymästäni on ainakin 10 000 vuotta. Silloin oli vielä jääkausi ja Suomen päällä oli paksu mannerjää.

Minä synnyin, kun jään alla virtaavat joet kuljettivat hiekkaa ja kasasivat sitä harjuiksi.

Jää suli ja minä tulín alta esiin. Tuuli toi mukanaan kasvien siemeniä ja kohta päälläni kasvoikin monenlaisia puita ja muita kasveja. Sitten saapuivat eläimet, kuten metsäpeurat.

Kuva: Harjun synty/geologia.fi

Mannerjään paksuus oli paikoin jopa kolme kilometriä!

Pystytkö kuvittelemaan, kuinka korkealle jää onkaan kohonnut?

Harakkasaaren pituus on noin yksi kilometri. Tämä auttaa mie-tinnässä.

SUOMEN LUONNON PÄIVÄ

HARAKKASAARI/PETOLA

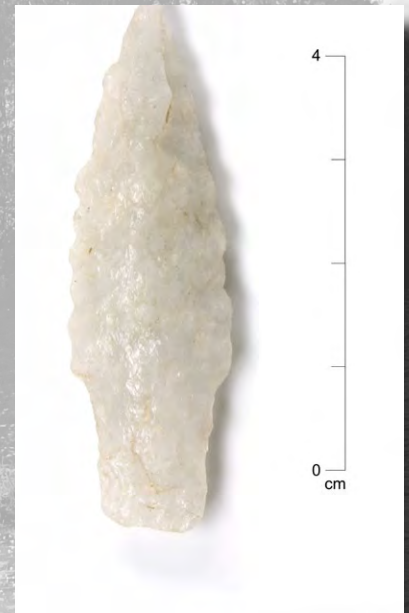

2

Metsäpeurojen perässä saapui myös ihminen, koska ihmiset saavat peuroista ruokaa ja nahkoja. Niitä alettiin metsästää ensin keihäillä, myöhemmin pyyntikuopilla. Kuoppia kaivettiin peurojen mieluisille kulkureiteille, kuten kapeille kannaksille. Sellainen minäkin olen. Kuopat peitettiin risuilla ja sammallella, sitten peuralaumaa ajettiin kuoppia kohti. Kerralla saatettiin saada montakin peuraa, kun ne vauhkootuneina juoksivat kuoppiin, joiden pohjaan oli isketty teroitettuja seipäitä.

Metsäpeura/Jyri Lehtonen

Kvartsinen nuolenkärki, löytöpaikka tuntematon/Museovirasto

Tarkkasilmäiset arkeologit ovat löytäneet minunkin selästäni pyyntikuoppia! Onnistutko sinä löytämään ne maastosta? Pyyntikuoppa erottuu pienenä painaamana. (Kartassa näkyy summittainen kuoppien paikka)

SUOMEN LUONNON PÄIVÄ

HARAKKASAARI/PETOLA

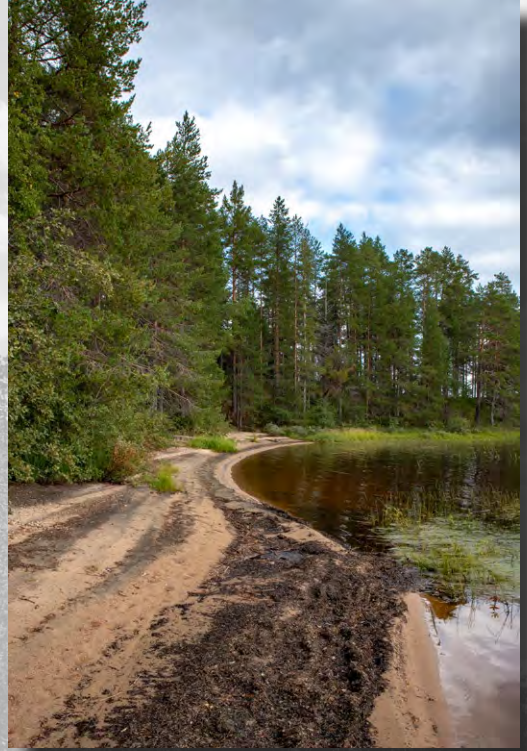
3

Lammasjärvi, josta kohoan, tarjosi paljon kalaa. Niitä kalastettiin ongilla, verkoilla, katiskoilla, merroilla ja atraimilla. Kohdassa, missä juuri seisot, olikin aikoinaan kalastajien ja metsästäjien saaliinkäsittelypaikka.

Huomaatko, että jo silloin ihmiset viihtyivät hiekkarannoilla?

Lähistöltä löytyy myös kivikautisia asuinpaikkoja. Yksi oli tuolla Lammasjärven pohjoisrannalla. Ehkä tässä oli heidän keittiönsä!

Nykyajan ihmiset ovat päätelleet kivikauden ihmisten olleen täällä, koska rannalta on löydetty kvartsi-iskoksia sekä palaneita luita. Kvartsista tehtiin työkaluja, kuten veitsiä ja nuolenkärkiä. Iskoksia syntyi, kun työkaluja muotoiltiin teräviksi iskemällä niitä toisilla kivillä.

Kivikauden ihmisten elämää on tutkittu mm. kalliomaalauksien avulla. Kuvassa Hossan Värikallio.

Kvartsi-iskoksia/Museovirasto

Kuvittele, että on taas kivikausi. Millaiselle paikalle sinä rakentaisit asumuksesi? Millaisella paikalla olisi suojaisaa, sadevesi ei jäisi kotisi pohjalle ja ruokaakin olisi lähellä?

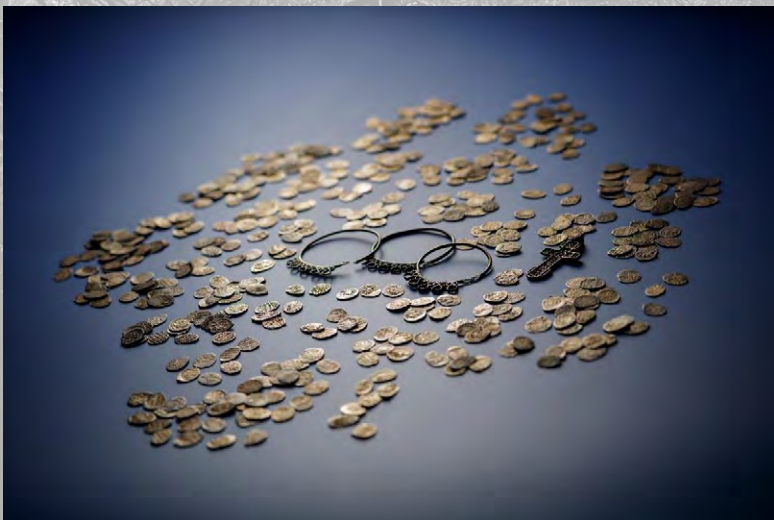
SUOMEN LUONNON PÄIVÄ

HARAKKASAARI/PETOLA

4

Tuhansia vuosia maisema ympärilläni pysyi lähes muuttumattomana, kun ihmiset ja eläimet kuljeskelivat metsissä omia polkujaan. Joskus ohitseni lipui kalastajien vene, toisinaan vainolaisia pakenevia ihmisiä. Jopa viikingit kulkivat ohitseni matkallaan Vienenmerelle!

Pielisjoen Viensuusta löytynyt kätkö/Museovirasto

Vainolaisia paetessaan ihmiset piilottivat omaisuuttaan luontoon. Kuhmostakin on löydetty useita tällaisia rahakätköjä. Kuhmon luonnossa voi hyvinkin olla löytämättömiä aarteita tänäkin päivänä. Usein aarteen omistaja ehti kuolla ennen aarteen noutamista, toisinaan taas aarre tuli piilotettua niin hyvin, ettei omistajakaan muistanut enää piilopaikkaa.

Katsele ympärillesi ja mieti, minne sinä piilottaisit omaisuutesi? Mikä olisi niin hyvä piilo, ettei sinne kurkista kukaan, mutta muistaisit paikan kuitenkin itse vielä vuosien päästä?

SUOMEN LUONNON PÄIVÄ

HARAKKASAARI/PETOLA

5

Eräänä päivänä metsää katsellessani huomasin jonkun kaatavan puita.

Kuhmoon saapui savolaisia, jotka alkoivat viljellä maata. Samoihin aikoihin alkoi myös tervanpoltto.

Kohta ohitseni alkoikin lipua pitkiä tervaveneitä, jotka matkasivat Oulua kohti. Lammasjärvi oli silloin kuin moottoritie - liikkuminen tapahtui vettä pitkin, kun teitä ei vielä ollut.

Tervahauta/Kuhmo/Uuno Peltoniemi

Tervaveneitä/Museovirasto

Puimakoneen kuljetusta veneellä/
Toivo Kallio 1954

Nykyisin Ouluun pääsee Kuhmosta vähän reilussa kolmessa tunnissa.

Kauanko sinulla ja kavereillasi kestäisi matkassa, jos:

- liikkuisitte pitkällä soutuveneellä
- kyydissänne olisi satojen kilojen lasti
- matkalla tulisi vastaan lukuisia hurjia koskia
- Oulujärvellä joutuisitte varomaan merirosvoja
- paluumatkalla tulette samat kosket vastavirtaan!

SUOMEN LUONNON PÄIVÄ

HARAKKASAARI/PETOLA

6

1800-luvun lopulla huomasin, että minun harjullani liikkuu enää hyvin vähän metsäpeuroja. 1920-luvulla en nähnyt niitä enää ollenkaan. Metsästyksen ja muun ihmisten toiminnan takia jäljellä olevat peurat pakenivat Vienan Karjalan puolelle.

Vuosikymmeniä myöhemmin, 1950-luvulla muutamia yksilöitä palasi Karjalasta takaisin Suomen puolelle. Ihmiset halusivat suojella peuroja ja tämä johti Ystävyden puiston perustamiseen.

Nykypäivänä minäkin kuulun Ystävyden puiston suojelualueiden kokonaisuuteen. Minun muuttamiseni luonnonsuojelualueeksi oli Metsähallituksen lahja satavuotiaalle Suomelle.

Ystävyden puiston kohteissa ovat ihmisetkin tervetulleita vierailemaan. Mutta muista: luonnonsuojelualueilla on tärkeää noudattaa sääntöjä, jotta niiden luonto- ja kulttuuriperintö säilyisivät myös tuleville sukupolville. Annan sinulle pari vinkkiä:

- Älä kaiva maatani, jotta et vahingossa pilaisi vanhoja pyyntikuoppia.
- Ole varovainen tulen kanssa, etteivät liekit söisi minua.
- Pidä koirat kytkettynä, jotta ne eivät häiritsisi lintuja ja muita retkeilijöitä.

Metsäpeuroja 1973/Jaakko Julkunen

Miltä minä mahdan näyttää tulevaisuudessa? Sitä ei kukaan tiedä varmaksi, mutta voimme aina yrittää kuvitella.

- Millaisia kulkuneuvoja saaren ohi kulkee?
- Muuttuuko saaren luonto samalla, kun ilmastokin muuttuu?
- Miltä saari näyttäisi, jos kukaan ei piittäisi luonnonsuojelualueen säännöistä?

